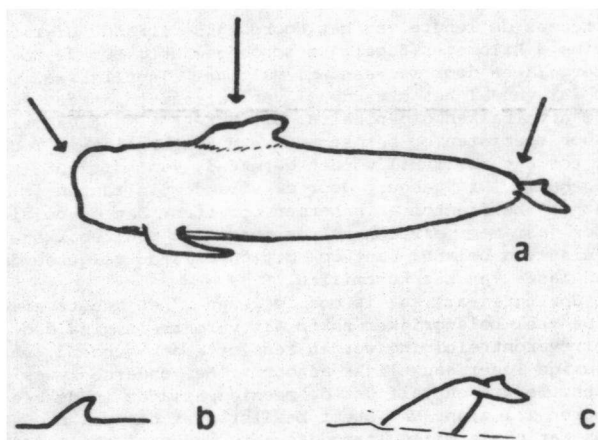

GRIENDEN *GLOBICEPHALA MELAENA* BIJ CAP GRIS NEZ

Cap Gris Nez (Pas de Calais, Frankrijk) is dankzij zijn vooruitgeschoven ligging in het smalste deel van Het Kanaal een uitstekende post om herfst-trek van zowel land- als zeevogels te bekijken. Tijdens een lang weekend van 18 tot 20 september 1987 bleek de Kaap niet alleen voor wat betreft vogels, maar ook voor zeezoogdieren interessant. Sinds 1985 brachten we er vijf maal eerder een herfstweekeinde door, doch daarbij zagen we nooit zeezoogdieren. Dit maal was dat duidelijk anders.

Op 18 september zwom er aan de voet van Cap Gris Nez een Grijs Zeehond *Halichoerus grypus*. Gezien de grote, dikke kop betrof het een al redelijk volwassen mannetje. Een groot deel van de dag bleef dit dier soezend rondobberren. Volgens de plaatselijke bevolking waren er geregeld twee zeehonden aanwezig. De talrijke beroepsvissers die vanuit kleine bootjes rond de Kaap hun brood verdienen hadden daarover al hun ongenoegen geuit. De sensatie kwam echter de volgende dag, op 19 september, kort na 12 uur. Bij kalme zee en een matige af-

figuur 1a Griend *Globicephala melaena*. Volwassen dier, met de rugvin zoals bij de meest karakteristieke exemplaren. De bolle voorkant van de kop en de verdikte staartbasis zijn evenzeer opvallende veldkenmerken.

b Rugvin van een onvolwassen Griend.

c Staartstuk van een duikend exemplaar.

figure 1a Pilot Whale. Adult with dorsal fin as in the most characteristic individuals. The bulbous forehead, and the thickened base of the tail are also useful field-characters.

b Dorsal fin of an immature Pilot Whale.

c Tail-stock of diving Pilot Whale.

landige wind naderde met veel geplons een flinke groep walvissen. Met de telescoop konden de dieren al op grote afstand worden gedetermineerd als Grienden *Globicephala melaena*. De dieren trokken verspreid in kleinere groepjes en als enkelingen over een breed front naar het zuiden, dat wil zeggen Het Kanaal in. Naar onze schatting trokken de dichtstbijzijnde Grienden op een kleine kilometer van de kust en de verst verwijderde op ruim twee kilometer. Tussen de eerste en de laatste dieren moet minstens een afstand van zo'n drie kilometer hebben gezeten. Het duurde dan ook ruim een half uur voordat de hele groep voorbij getrokken was. Aantallen schatten is moeilijk bij zo'n grote en verspreide groep. Voorzichtig houden we het op 'tussen de 50 en 100 dieren'.

Doordat we de Grienden zo lang hebben kunnen bekijken hebben we misschien enkele nuttige wenken betreffende determinatie en gedrag.

Vooraf bij het begin van de waarneming zwommen de dieren snel. Af en toe leken de snelste zwimmers wel iets over het wateroppervlak te "surfen", zodat dan geruime tijd een flink deel van het lichaam boven water zichtbaar was. Op dat soort momenten was natuurlijk de rugvin het beste te zien. Die rugvin staat ver naar voren (vóór het midden van het lichaam) en heeft een opvallend lange en zware basis. Het versmallende topdeel van de rugvin, dat schuin achterop die brede basis 'staat', wijst vaak recht naar achteren of soms zelfs iets naar beneden. In figuur 1a is de vorm van de rugvin bij de meest karakteristieke dieren getoond. Hoewel niet alle dieren een dergelijke uitgesproken vorm hadden, leek geen van de volgroeide Grienden een smalle vin te hebben

zoals getekend in Camphuysen 1987 (plaat VIh). Aannemende dat in deze grote groep ook vele vrouwtjes zaten, betekent dat dat de lange zware basis ook bij vrouwtjes een opvallend kenmerk van de rugvin is. Slechts bij één jong dier, dat steeds dicht tegen een groot exemplaar aanzwom, was een duidelijk afwijkende, 'dolfijn-achtige' vorm waar te nemen (figuur 1b).

De Grienden hadden alle over vrijwel het hele lichaam een zeer donkere, zwartige lichaamskleur. De ankervormige wittige vlek op de keel en borst werd slechts éénmaal bij een schuin uit het water opspringend exemplaar waargenomen.

Bij vele dieren was de dikke ronde (voorkant van) de kop goed te zien; naar onze indruk was niet alleen deze kop dikker, maar ook het gehele lichaam beduidend minder slank dan getekend in Camphuysen (1987).

Veelvuldig waren de staarten van de Grienden boven water te zien. Voorafgaande aan een diepe duik lijkt het niet ongebruikelijk dat de staart duidelijk uit het water getild wordt. Eén dier lag enige tijd met het achterlijf boven water, en sloeg enkele malen hard met de staart op het wateroppervlak. Van opzij gezien was de staartvin zelf veelal nauwelijks zichtbaar. Wat dan echter des te meer opviel was de sterk verdikte staartbasis die abrupt afloopt naar de horizontale vin (figuur 1a, 1c).

Soms bleven de dieren een tijdje min of meer stil aan het wateroppervlak drijven, zoals ook beschreven in Camphuysen (1987). De rugvin en een flink deel van de rug steken dan boven water uit.

De wat grotere groepen Grienden werden begeleid door een flink aantal Jan van Genten *Sula bassana*, die blijkbaar joegen op door de Grienden opgejaagde vis.

Cap Griz Nez, een boeiende observatiepost voor vogeltrek, lijkt er een belangrijke dimensie bij te kunnen krijgen. Het is te hopen dat de situatie in de Noordzee zich zal ontwikkelen in een richting waarbij dit soort waarnemingen van zeezoogdieren geen toevalstreffer meer is.

A group of between 50 and 100 Pilot Whales was observed migrating south through the Channel, off Cap Gris Nez, France, on 19 September 1987. Some field characters and behaviour are discussed.

Camphuysen, C.J. 1987. Handleiding voor de determinatie van walvisachtigen (Cetacea) in het noordoost-Atlantische gebied. Zaandam, 2e druk, januari 1987.

Jan Andries van Franeker, Pieter R. van Franeker,
H.van Gasteren & J.P. Nobel, Kudelstaart.